

**TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA KARVING SAN'ATINI
O'RGATISH ORQALI O'QUVCHILARNING IJODIY
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH**

Buxoro davlat pedagogika instituti
“Texnologik ta’lim” yo’nalishi talabasi
Nigina Nuriddinova Otabek qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarining darsdan tashqari to'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarga karving (meva va sabzavotlarga badiiy ishlov berish) san'atini o'rgatishning innovatsion metodikasi tahlil qilingan. Maqolada o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini shakllantirishda texnologik xaritalarning o'rni, fanlararo bog'lanish hamda ijodiy fikrlashni rivojlantirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Karving san'ati, to'garak faoliyati, amaliy ko'nikma, ijodiy kompetensiya.

Zamonaviy ta'lim tizimida texnologiya darslari va to'garak mashg'ulotlari shunchaki amaliy hunar o'rgatish bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchilarda hayotiy va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishi lozim. Pazandachilik va badiiy dizaynning o'ziga xos sintezi bo'lgan karving san'ati to'garak mashg'ulotlari uchun eng jozibador yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Meva va sabzavotlardan turli shakllar yo'nish jarayoni o'quvchilardan faqatgina jismoniy aniqlikni emas, balki fazoviy tasavvur, kompozitsiya tuzish qobiliyati va kreativ yondashuvni ham talab etadi. Shu bois, to'garaklarda karvingni o'rgatish metodikasini takomillashtirish bugungi kun pedagogikasi uchun dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Fanlararo Integratsiya va Karving

1. Geometriya va Chizmachilik: Meva yoki sabzavotni kesishdan oldin uning simmetriyasi, markazi va o'q chiziqlarini to'g'ri belgilash, shakllarni proporsional taqsimlashda matematik bilimlarga tayaniladi.

2. Tasviriy san'at: Kompozitsiya qoidalari, ranglar uyg'unligi (kontrast va nyuans) hamda soya-yorug'lik tushunchalari karving guldastalari yaratishda bevosita qo'llaniladi.

3. Biologiya (Botanika): Ishlatiladigan o'simlik mahsulotlarining tuzilishi, to'qimalarining qattqlik darajasi dan kelib chiqib ishlov berish va havo ta'sirida oksidlanish (qorayish) xususiyatlarini bilish to'g'ri xomashyo tanlashga yordam beradi.

Texnologik Xaritalar Asosida Ko'nikmalarni Shakllantirish

To'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarning amaliy malakalarini tizimli oshirishda Texnologik xaritalar eng samarali metodik vosita hisoblanadi. Quyida mashg'ulotlarda foydalaniladigan namunaviy texnologik xarita

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

keltirilgan:

Bosqichlar Bajariladigan ish mazmuni Ishlatiladigan asboblari Grafik tasvir / Sxema

1. Tayyorlov Sabzini yuvish, po'stini artish va silindr shakliga keltirish
Oshxona pichog'i [Bosqichiy chizma]
2. Asos yaratish Silindrning pastki qismida besh qirrali poydevor
yo'nish Karving tayanch pichog'i [O'q chiziqlari]
3. Barglar kesish Tashqi qatlamdan boshlab ichkariga qarab shaxmat
tartibida barglarni yubqa yo'nish Uchburchak yoki yarim oval pichoq
[Kesish burchagi sxemasi]
4. Yakunlash Gul markazini shakllantirish va sovuq suvda chiniqtirish
Tayyor gul [Tayyor mahsulot]

Texnologik xarita asosida ishlash o'quvchilarda ketma-ketlikni buzmaslik, mustaqil qaror qabul qilish va o'z mehnatini o'zi nazorat qilish (o'z-o'zini baholash) malakasini shakllantiradi.

O'quvchilarning Ijodiy Faolligini Oshirish Metodlari

1. 'Muammoli vaziyat' metodi: O'qituvchi o'quvchilarga shakli biroz qiyshiq yoki nostandart bo'lgan sabzi yoki bodring beradi va undan nuqsonsiz kompozitsiya o'ylab topishni topshiradi. Bu metod o'quvchini kreativ fikrlashga majbur qiladi.

2. 'Master-klass' yondashuvi: To'garakning eng iqtidorli va yuqori malakali o'quvchilari o'z tengdoshlariga ma'lum bir murakkab shaklni kesish bo'yicha kichik dars o'tib berishadi. Bu usul o'quvchilarda yetakchilik va mas'uliyat hissini rivojlantiradi.

3. Raqamli texnologiyalardan foydalanish: To'garak xonasida karving san'ati ustalarining video-darslarini proektor orqali namoyish etish yoki o'quvchilarning eng yaxshi ishlaridan 'raqamli portfoliolar' yaratish dars samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, to'garak mashg'ulotlarida karving san'atini tizimli o'rgatish metodikasi o'quvchilarning nafaqat amaliy-texnik ko'nikmalarini, balki ularning intellektual va estetik salohiyatini ham yuksaltiradi. Fanlararo integratsiyani ta'minlash hamda texnologik xaritalar bilan ishlash orqali biz kelajakda har qanday vaziyatda ijodiy va noodatiy qarorlar qabul qila oladigan, mehnatsevar va yuksak didli shaxslarni tarbiyalashga erishamiz. Tizimli tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar natijasida o'quvchilarda nafaqat estetik did va amaliy mehnat malakalari shakllanadi, balki kelajakda umumiy ovqatlanish, servis, turizm va dizayn sohalarida o'z o'rinlarini topishlari uchun mustahkam dastlabki kasbiy poydevor yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

birga quramiz.

2. Sh. Mirziyoyev, "Hunarmandchilikni yanada rivojlantirish va hunarmandlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash chora tadbirlari to'g'risida"
3. . Safarova O. va boshqalar. "Texnologiya va uni o'qitish metodikasi". Toshkent, 2024.
4. Mirodilova Sh. "Pazandachilik sirlari va karving san'ati". O'quv-metodik qo'llanma. Toshkent, 2022.
5. Karimov A. "To'garak mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalar". Pedagogik mahorat jurnali, 2025-yil, 3-son.